

ПРОФЕСОР КАРОЛЬ ЛЯТОВСЬКИЙ
(до 75-річчя від дня народження)

Професорові Каролу Лятовському, доктору габілітованому, професорові Університету імені Адама Міцкевича, почесному члену Українського ботанічного товариства, знаному польському систематику, морфологу, флористу, фітосоціологу, історику та популяризатору науки, талановитому педагогу у 2014 році виповнилося 75 років від дня народження та 50 років — наукової й педагогічної діяльності. Вчений добре відомий у широких ботанічних колах Європи. Ботаніки шанують його за наукові досягнення і люблять за щире владу. Він — яскрава особистість, інтелігентна, обдарована, ерудована, доброзичлива людина, цікавий співрозмовник, довкола якого завжди об'єднується поважне товариство. Енергійний, завзятий, постійно у творчих пошуках.

© А.П. ІЛЬІНСЬКА, А.В. ЄНА, С.Л. МОСЯКІН,
В.В. ПРОТОПОПОВА, М.В. ШЕВЕРА, Б. ЯЦКОВЯК,
З. ЦЕЛЬКА, П. СКУДЛАЖ, В.К. ТОХТАРЬ, 2014

Відзначимо лише основні етапи життєвого та творчого шляху професора Кароля Лятовського*.

Він народився 25 листопада 1939 року в м. Варшаві. Навчання та науково-педагогічна діяльність ученого пов'язана з відомим познанським науковим центром — Університетом імені Адама Міцкевича. Тут у 1959—1964 роках він навчався у відділі біології та наук про Землю. По тому працював на кафедрі фармацевтичної ботаніки Медичної академії — асистентом (1964—1966), старшим асистентом (1966—1972), ад'юнктом (1972—1974). Під керівництвом професора Тадеуша Коваля, відомого польського морфолога та анатома рослин, Кароль Лятовський досліджував анатомічну структуру плодів видів родів *Anthriscus* Pers. і *Chaerophyllum* L., а в 1972 році успішно захистив дисертацію на тему «*Studia nad morfologią i anatomią owoców i nasion środkowoeuropejskich gatunków rodzaju Erysimum L.*», за яку йому присуджено науковий ступінь доктора фармацевтичних наук. Від 1974 року й дотепер він працює на кафедрі таксономії рослин Університету імені Адама Міцкевича, пройшовши шлях від ад'юнкта до професора звичайного (з 1996 р.); у 1985—1987 і 1990—1993 роках був заступником декана. За дослідження «*Taksonomiczne studium karpologiczne eurazjatyckich gatunków rodzaju Lepidium L.*» йому присуджено науковий ступінь доктора габілітованого (1981), а наступного року він опублікував монографію за

* Детальні біографічні відомості та короткий огляд наукової спадщини вченого опубліковано в «Українському ботанічному журналі» (Протопопова та ін., 2009) та в «*Biodiversity: Research and Conservation*» (Ilyinska et al., 2014; Jackowiak, Żukowski, 2014).

Професор Кароль Лятовський (у центрі) серед учасників XI Міжнародної наукової конференції «Synanthropization of Flora and Vegetation» (2014)

Prof. Karol Latowski among participants of XI International scientific conference «Synanthropization of Flora and Vegetation» (2014)

однойменною назвою. У подальшому вчений здійснив критико-систематичне опрацювання родів *Erysimum* L. і *Lepidium* для «Flora Polski, Rośliny naczyniowe» (1985).

Професор Кароль Лятовський педагог за покликанням. Він уміє зацікавити аудиторію та щедро передає свої знання учням, виховує справжніх фахівців, завжди відкритий для студентів і готовий прийти їм на допомогу, керує бакалаврськими та магістерськими (понад 100) роботами, багато часу приділяє позалекційній роботі зі студентами в науковому природничому гуртку, організовує міжнародні студентські з'їзди й наукові зібрання. Уже традиційними стали започатковані ним щорічні поїздки польських студентів в Україну. Під його безпосереднім керівництвом захищено три докторські дисертації: Єлизавети Габрих, Збігнева Цельки, Петра Скудлажа.

Учений завжди у вирі громадської роботи: він член наукової ради Інституту біології рослин Вроцлавського університету, редакційної колегії журналу «Acta Botanica Cassubica», експертної групи з опрацювання спеціальних стандартів для акредитації та оцінки спеціалістів за напрямом «Біологія» акредитаційної комісії Університету, виконував обов'язки секретаря Познанського відділення Польського ботанічного товариства (1965—1967, 1983—1986), був членом Комітету ботаніки Польської академії наук (1993—1996), секретарем Організаційного комітету з'їзду ПБТ у Познані (1967) тощо.

Українським ботанікам професор Кароль Лятовський добре відомий насамперед своїми оригінальними працями з анатомії плодів і систематики роду *Lepidium*. Він здійснив оцінку багатьох морфологічних і анатомічних ознак плодів і насіння та виявив діагностичну цінність структурно-анатомічних особливостей їхньої будови, одним із перших застосував методи нумеричної таксономії для опрацювання кількісно-анатомічних показників, довівши тим самим широкі можливості використання анатомічних ознак плодів і насіння в систематиці *Brassicaceae*. Вперше складені ним карти поширення *L. apetalum* Willd. і азійської частини ареалу *L. latifolium* L. не втратили свого значення й дотепер.

Ще один важливий напрямок досліджень ученого — синантропна флористика. Так, він особисто або у співавторстві дослідив екобіоморфологію окремих видів адвентивних рослин в антропогенних місцезростаннях; здійснив оригінальні історико-географічні розвідки щодо *Viola odorata* L., *Rumex confertus* Willd. і *Phytolacca acinosa* Roxburgh; одним із перших у Європі дослідив рослинний покрив залізниць Польщі, а також вивчав флору залізниць Болгарії та Нідерландів; усебічно досліджував сегетальні бур'яни та склав карти їхнього поширення у країні; багато часу віддав підготовці бібліографічних матеріалів щодо синантропної флори Польщі.

Кароль Лятовський велику увагу приділяв питанням охорони рідкісних видів рослин Великопольського регіону. Так, разом із Богданом

Яцковьяком, Вальдемаром Жуковським, Збігневим Целькою і Юліаном Хмелем він підготував «Distribution of Selected Species of Threatened Plants in Wielkopolska» (2001) і «Red list of vascular flora of Wielkopolska (Poland)» (2007).

Учений активно долучився до вшанування пам'яті видатного польського та українського натураліста Йосипа Конрадовича Пачоського, якому у 2014 виповнилося 150-років від дня народження. Ім'я Кароля Лятовського тісно пов'язане з дослідженням флори та рослинності різних регіонів України, започаткуванням нового напрямку науки — фітосоціології, організацією відомого заповідника «Асканія-Нова» тощо. Професор Кароль Лятовський був серед ініціаторів та організаторів перенесення праху вченого до Меморіалу Заслужених Великопольщі (Познань), публікації другого тому «Херсонской флоры» (2008), його вибраних праць (2011, 2012), відкриття меморіальної аудиторії в Університеті імені Адама Міцкевича, започаткування «Читань пам'яті Й.К. Пачоського» та інших меморіальних заходів. Нині вчений продовжує працювати над підготовкою бібліографії праць вченого.

У 2006 році на XI з'їзді Українського ботанічного товариства, що відбувся в Одесі, професора Каро-

ля Лятовського було обрано почесним членом товариства.

Цей, 2014, рік для професора Кароля Лятовського є особливим, адже він відзначив 50-річчя своєї наукової та педагогічної діяльності. Під час XI Міжнародної наукової конференції «Synanthropization of Flora and Vegetation» (11–13 вересня 2014, Познань, Польща) багато учасників, які приїхали з різних наукових і навчальних закладів Польщі, Словаччини, Білорусії та України (фото), привітали вченого з такою визначною подією, а редакція наукового журналу «Biodiversity: Research and Conservation» присвятила цій даті спеціальний випуск.

Українська та польська наукові спільноти, колеги та учні вченого щиро й сердечно вітають професора Кароля Лятовського зі славним 75-річним ювілеєм від дня народження і 50-річчям наукової й педагогічної діяльності та зичать йому міцного здоров'я, усіляких гараздів на многії і благії літа. Sto lat, sto lat, Panie Profesorze!

*А.П. ІЛЬЇНСЬКА, А.В. ЄНА, С.Л. МОСЯКІН,
В.В. ПРОТОПОПОВА, М.В. ШЕВЕРА, Б. ЯЦКОВЯК,
З. ЦЕЛЬКА, П. СКУДЛАЖ, В.К. ТОХТАРЬ*